

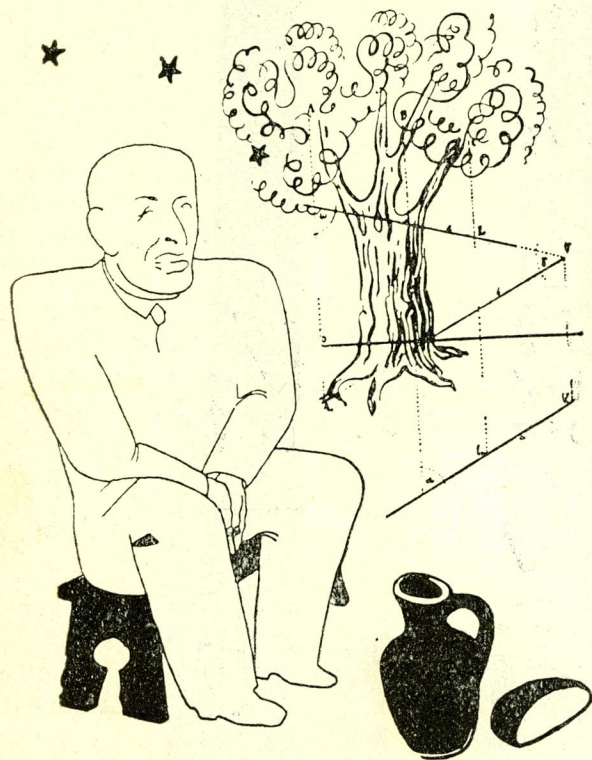

Dinara Petrus Beyučev
OSTRAVA

VI. VANČKA

Josefina

v hlavní roli:
Jiřina Trébková

VLADISLAV VANČURA

(23. 6. 1891 v Hájí u Opavy, popraven 1. 6. 1942 v Praze)

povoláním lékař, přední český prozaik a jeden z nejoriginalnějších novátorů stylu a jazyka. Pocházel z písmáckého rodu Vančurů (jeho strýcem byl Jiří Mahen), od svých studentských let spoluvytvářel nejzdravější a nejpokrokovější proudy české kultury. Byl spoluzakladatelem a předsedou uměleckého spolku Devětsil, uplatňoval se jako filmový scénárista a režisér, přispíval do řady avantgardních literárních časopisů. Jako příslušník levě orientované inteligence stál od začátku války mezi prvními bojovníky proti nacismu.

V jeho rozsáhlém literárním a dramatickém díle zůstaly bohužel torsem jeho poslední práce; přesto, že nebyly dokončeny, patří k vrcholům Vančurovy tvorby:

- ze zamýšleného cyklu *Koně a vůz* vyšla jen *Rodina Horváthova* (1938)
- monumentální *Obrazy z dějin národu českého* byly dovedeny jen do doby Přemyslovců
- hra *Josefina*, která byla dokončena, ale kterou Vančura již nemohl dovést do definitivního tvaru.

☆

»Josefina« je na konci Vančurovy tvůrčí cesty jako náznak možnosti, které se před Vančurou spisovatelem otvíraly.

Tato hra napsaná za okupace, už nesměruje k této době, ale za ni, přes její hranice, do budoucna. Vančura si jasně uvědomoval — a také o tom hovořoval — že konec války nebude znamenat jen porážku fašismu, ale také rozhodující krok k vítěznému ukončení boje za uskutečnění socialismu. Proto se tato hra stala veselohrou, plnou zářivého optimismu.

(Jan Mukařovský)

Prozaické dílo :

- Amazonský proud 1923
Dlouhý, Široký a Bystrozraký 1923
Pekař Jan Marhoul 1924
Pole orná a válečná 1925
Rozmarné léto 1926
Poslední soud 1929 (poctěno státní cenou)
Hrdelní pře aneb Přísloví 1930
Markéta Lazarová 1931 (poctěno státní cenou)
Kubula a Kuba Kubikula 1931
Luk královny Dorotky 1932
Útěk do Budína 1932
Konec starých časů 1934
Tři řeky 1936

Dramatické dílo :

- Učitel a žák 1927
Nemocná dívka 1928
Alchymista 1932
Jezero Ukereve 1935

Snob klasický

Nic není moudřejšího a nic neskýtá více vážnosti, než láska ke starým mistrům. To, co je ověřeno, co je slavné a nepochybné, to, co má nesmírnou sílu, propůjčuje část své velikosti i svým vyznavačům. Člověk se trochu příkrčí pod géníův plášť a má dojem, že se mu sype na klobouk nějaký ten prášek slávy; mezi ním a mistrem je vztah kladný a co nej-užší. Proč by tomu nemohl věřit? Což z něho nedovede citovat, což neukazuje svou volbou, že má vkus navlas podobný? Řekni mi s kým obcuješ a já ti povím jaký jsi. »Nuže, tedy, draží páni, já v jistém ohledu a žel, že se zpožděním, neboť jsem dítko tohoto věku, patřím k družině přátel básníkových. Nemám odvahu činit z toho nějaký závěr, leč. . .«

Snob avantgardní

»Čert aby mě vzal, když čtu nějaké loňské verše, čert aby mě vzal, když vidím hlavy zkadeřené podle módy z anno domini! Čas plyne, všechno se mění a věci včera nové dnes nejsou k ničemu. Cítím, že svého vetchého ducha mohu zachránit — ne-li na hřívě — tedy na očásku modernosti!«

V. V.

Nevěřím na nemastná a neslaná vypravování

Na rozdíl od licoměrníků a lidí bez chuti tvrdím, že každý příběh má být kořeněn láskou a nenávisť. Má čpěti po kotlíku, v němž byl uvařen, má být vypravován, abyste poznali jeho kuchaře, jako piják vína pozná vinici, kde se urodila jeho láhev.

Neklidné snění

Některé živé milostné sny se snášejí v úsecích nocí jako rána a dopadnouce působí rušivě až do svítání. Tím se vysvětluje, že spánek lidí zamilovaných bývá přerýván a že není vydatný. Milenci procítají již za kuroptění a být si mnou oči až k slzám a být se nutí počítat od jedné do sta a od tisíce do padesáti, přece ne-usínají.

Na štěstí starší školy básnické učinily úsvit dosti krásným a ti z nich, kdo znají cenu dobré literatury, čas od času jej vyhledávají.

Divadlo přímo hospodaří se scénickou básní, realizujíc ji vlastním uměním. Povinností divadla je tvořit soudobé hodnoty jevištní z textů starých i moderních. . .

V. V.

JOSEFINA

Hra o třech obrazech — Úprava Jan Grossmann

Režie **Evžen Němec**
Scéna **Luboš Hruza**
Kostýmy **Otakar Schindler**

Hudba **Jiří Srnec**
Texty písní **Pavel Kopta**
Instrumentace **Jan Břečka**

Josefina	Jiřina Třebická	Režisér	Václav Roštlapil
Maleček	Jaroslav Fukala	Říhová	Radvana Havelková
Malečková	Milada Albínová	Smrčková	Soňa Šimberová
Vrátný	Antonín Lipský	Studenti	Rostislav Volf
Profesor Vydra	Jeroným Horák		Miloš Jahoda
Profesor John	Milan Koutný		Josef Kraus
Valenta	František Husák	Studentky	Blanka Meierová
Irena	Alena Tománková		Marie Víková

Představení řídí Jindřich Tuláček

Text sleduje Marie Pohludková

Hraje orchestr DBP, řídí Eduard Jakubczyk

Technicky spolupracují: stavby: V. Plachý s kol. — světla: B. Němáček s kol. — dekorace: M. Rybář s kol. — kostýmy: B. Smetanová s kol. — vlásenky: M. Kuthanová s kol. — rekvizity: B. Hubená s kol.

Přestávka : po 2. obraze

Premiéra dne 10. května 1963.

UMĚNÍ ROMÁNU

VANČURA je posedlý jednou základní představou člověka. Tato představa ho vždy znovu a znovu přepadává, hypnotizuje ho a vnučuje se v nových a nových variantách: je to představa bezstarostného, radostného pijáka života, člověka odvážného, robustního, jemuž vře v žilách renesanční krev.

Postavy Vančurovy jsou zcela bez zábran! Ba tato vnitřní svobodomyšlná bezzábranovost je jejich nejpříznačnějším rysem!

Vančura umí vždy najít ve svých postavách horoucí dech a krvavou záři lásky. Bojuje za osvobození lidských vášní a citů, za onoho harmonického a plného člověka, jehož ideál odkázala proletářskému humanismu přes dálky staletí antika a renesance.

Věří v krásu a velikost člověka. Objevuje lidské v nelidském. Snaží se pochopit. Chápat, nikoli odpuštět a vzdávat se soudu. Chápat a zároveň soudit.

Pomohl svým dílem vynést z marasu lidských hodnot zašlapanou lidskou důstojnost; vrátit literatuře ztracenou velikost; velikost citu, velikost činu, velikost konfliktu. Díky lyrickému, silně subjektivnímu založení dal vzniknout ve svých dílech postavám, které jsou především výrazem jeho renesančně svobodomyšlného, materialistického ducha; tyto postavy — mezi nimi Josefina — jsou jeho příspěvkem k znovuvytvoření harmonického plného člověka. Staví je do velkoryse objektivně viděného světa a konfrontuje s ním. Tato cesta je svérázná a ve světové literatuře jedinečná.

Pevný životní řád je zaklet do základů Vančurových děl. Tento řád je plebejský a atheistický. Je to řád materialistický. Nejvyšší hodnotou tu není bůh, ani žádná abstraktní idea. V tomto řádu je na nejvyšším místě život sám.

Práce, toť náplň života; práce nikoli jako povinnost, ale jako tvorba, nikoli jako prostředek zisku, ale jako vášeň a radost. Svobodná práce, jež není břemenem, ale radostí.

(Ze studia Milana Kundery.)

Divadlo není osvětový ústav ani muzeum. Je živým dějištěm básně a tu, aby jeho činnost byla vskutku tvořivá a neopakovala jen jakýsi úspěšný tvar, je mu třeba pokusných scén, odpovídajících vědecké laboratoři.

Kterýsi intendant Národního divadla, intendant nikoli bez porozumění pro věci umění, napsal v novinovém článku, že se na první scéně nehodí experiment. To je ovšem omyl. Každé nové představení je experiment a pokud jím není, je zhola zbytečné. Zamýšlená krása neskýtá jistotu, že bude jako krása demonstrována. Ale bez této odvahy či jak se říká drzé domýšlivosti budeme hrát vždy hůř a hůře, neboť výboj, hledání a obměňování forem je podmínka nejen pokroku, ale i normálu.

V. V.

PIŠ

Tady máš klavír
A na něm papír notový

Piš na něj noty
Černé jak boty
A je to hotový

Já nechci písničku
O tom, že svítá
Že jede vláček
Že balónek lítá

Tady máš klavír
A papíru kus
Piš noty veselý
A ne pořád blues

Je to zkus
Piš noty veselý
A ne pořád blues.

Petr Kopta

JIŘINA TŘEBICKÁ

Narodila se v roce 1930 v Praze, otec kovosoustružník, matka švadlena (původ na beton i když bydlí u nového kostela). Svou divadelní dráhu začínala jako tanečnice v Českých Budějovicích v roce 1948. Byla pokladníkem ČSM. Týdně dostává 22 milostných dopisů od neznámých autorů. Ráda se směje, ale i pláče. Má dceru Marcelu, která je od ní k nerozeznání. Používá zubní pastu Perličku. Miluje Hemigwaye a Wericha. Divadlo hraje ráda a hodně. Tady je několik jejích postav z posledních let v DPB:

- 1962/63 Antigona (Lázeňská sezóna)
Vaňka (Metelice)   Anděla (Lařka)
1961/62 Veronika (Na život se jen čeká)
Mylady Wintrová (Tři mušketýři)
Julie (Romeo a Julie)   Barborka (Fripiri)
1960/61 Stella (Tramvaj do stanice Touha)
Máša (Můj přítel Kolja)
Lucietta (Poprask na laguně)
Soňa (Žolík)
1959/60 Jana (Noční host)
Zarita (Jessie B. Simple se žení)
Milada (Jejich den)

»... z hereckých výkonů se mi nejvíce líbila Jiřina Třebická ve hře Fripiri jako dovádívá, někdy důležitá Barborka Sluníčková. Dále se mi velmi líbilo její herecké podání Julie ve hře Romeo a Julie. Po celé představení jsem s nadšením sledovala její schůzky s Romeem, nucené zasnoubení s Parísem a nakonec smrt v rodinné hrobce. Po této hře jsem stále jen viděla Třebickou v roli Julie, která ji nebrála jako herečka, jež má za úkol roli odehrát, ale která se do své role vžila a hrála ji celou svou duší...«

(z dopisu studentky J. Ondruchové z Ostravy)

